

مرکز آموزش و درمانی کودکان
TABRIZ CHILDREN'S HOSPITAL

وزارت علوم، تحقیقات و
تکنولوژی
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

سوء رفتار با کودکان

Child Abuse

تهیه و تدوین:

سرکار خانم سولماز فلاحی، کارشناس پرستاری

واحد آموزش پرستاری

۹۲/۹

مطابق با شرح وظایف تخصصی پرستار در بخش های نوزادان و کودکان، پرستار باید موارد کودک آزاری و غفلت از مراقبت کودک را بررسی، شناسایی و گزارش نمایند. لذا کتابچه حاضر اطلاعاتی در خصوص کودک آزاری (سوء رفتار با کودک)، علل آن و نقش پرستار در این مورد در اختیار شما پرستاران عزیز قرار می دهد.

سوء رفتار در کودکان به هر گونه عملی که با قصد و یا بدون قصد به وسیله افراد بزرگسال، اجتماع یا کشور انجام گیرد و اثر منفی بر سلامت کودک و رشد فیزیکی و روانی وی داشته باشد، گفته می شود.

خانواده نخستین و موثرترین محیط اجتماعی است که بر کودک تاثیر بیشتری دارد. وجود غفلت و سوء رفتار نسبت به کودک، نشانه ای از عملکرد نامناسب خانواده است. کودکان به خاطر کوچک بودن، نداشتن قدرت در ساختار خانواده، تمایل والدین به کنترل زیاد و عدم توجه آنها به نیازهای ایشان ممکن است مورد سوء رفتار واقع شوند. سوء رفتار به کودکان تازه متولد شده به علت ناخواسته بودن یا وجود نقص مادرزادی نیز جزء مثال سوء رفتار نسبت به کودکان می باشد.

بروز خشونت نسبت به کودکان با سطح درآمد، سطح تحصیلات و اعتیاد والدین رابطه مستقیم دارد.

در سال ۱۹۷۴ در آمریکا قانون جلوگیری از خشونت نسبت به کودکان وضع شد و تسهیلات پیشگیری، درمان و مراکز نگهداری کودکان در معرض خطر، برای کودکان در نظر گرفته شد. در سال ۱۹۸۹ نیز حداقل استاندارد موافقتنامه بین المللی درباره رفتار با کودکان پذیرفته شد. در سال ۱۹۹۴ در بیست و دومین اجلاس وزیران خارجه کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی از جمله ایران قطعنامه حمایت از کودکان به تصویب رسیده است که با توجه به تعالیم اسلام و توصیه های قرآن کریم و سنت نبوی، این قطعنامه به تصویب رسید.

انواع سوء رفتار با کودکان:

۱- سوء رفتار جسمی (Physical Abuse)

- صدمه و جرح جسمی کودکان
- کشتن کودکان
- سپردن کارهای سنگین به کودکان (کارگران خردسال)

۲- غفلت و بی اعتنایی جسمی (Physical Neglect)

- ترک کردن کودکان و رها کردن آن ها
- نارسایی در رشد به علل روانی اجتماعی
- بی توجهی به بهداشت فردی کودکان و در نهایت بروز صدمات و بیماری
- محرومیت از ضروریات زندگی مثل غذا ، لباس و سرپناه
- نظارت و رسیدگی ناکافی به کودک
- چشم پوشی یا اجازه به کودک برای انجام رفتارهای نا به هنجار مثل جرایم، فحشاء ، سوء مصرف مواد

۳- سوء استفاده جنسی (Sexual Abuse)

- به صورت تجاوز یا اعمالی که باعث افزایش میل جنسی می شود.

۴- غفلت و بی اعتنایی آموزشی (Educational Neglect)

- قصور و غفلت برای ثبت نام کودک در مدرسه
- قصور و غفلت در پاسخ به گریزهای مکرر کودک از مدرسه
- عدم توجه نیازهای آموزشی ویژه کودک

۵- سوء رفتار عاطفی (Emotional Abuse)

- تهدید های شفاهی مثل تحقیر ، توهین یا سپر بلا قرار دادن کودک
- عدم موثر بودن والد از نظر روانی
- نظم و انضباط بیش از اندازه
- حبس کردن کودک
- امتناع یا تاخیر در مراقبت های روانی کودک

علل سوء رفتار نسبت به کودکان

عدم توانایی والدین در سازگاری با فشارهای زندگی می تواند عاملی جهت تنبیه کودکان باشد. اما عوامل پیچیده تری نیز وجود دارد :

۱- مشخصات والدین

- سابقه سوء رفتار در کودکی
- اعتماد به نفس پایین والدین
- عدم آگاهی نسبت به رشد و تکامل ، رفتار و نیاز کودکان
- انتظار بیش از حد از کودک
- عدم کنترل بر عواطف و احساسات
- اعتیاد
- ...

۲ - مشخصات کودکان

- خلق کودک (مثل کودکی که زیاد گریه می کند)
- رتبه فرزند
- نیازهای فیزیکی اضافی (مثل بیماری ، معلولیت)
- شباهت کودک به فردی که والدین از او بدشان می آید
- بارداری و زایمان مشکل
- کودکان سنین ۱ تا ۳ یال (به علت نیازهای فیزیکی بیشتر)
- کودکان دارای والدین شاغل ، معتاد ، کودکان طلاق ، کودکان نامشروع ...

۳ - مشخصات محیطی و اجتماعی

- مشکلات اقتصادی و فقر
- بحران های زناشویی
- شرایط مسکن
- عدم وجود حمایت و آموزش کافی به خانواده ها

نقش پرستار در موارد سوء رفتار نسبت به کودکان

۱- پیشگیری از سوء رفتار

۲- تشخیص سوء رفتار

۳- مراقبت از کودک

۴- مراقبت از والدین

پیشگیری از سوء رفتار:

پرستار با شناسایی والدین بالقوه متجاوز یا دارای سابقه سوء رفتار و با حمایت از این والدین و دادن آگاهی به آن‌ها می‌تواند از بروز سوء رفتار پیشگیری کند.

تشخیص سوء رفتار:

پرستار با نشانه‌های زیر روبرو می‌شود:

ظاهر کودک:

کبودی، شکستگی، علایم گاز گرفتگی، جای سوختگی، صدماتی که والدین علت آن را حادثه بیان می‌کنند.

رفتار کودک:

بهداشت فردی ضعیف، لباس‌های کثیف و نامناسب با فصل، خستگی، کودک در دسرساز، خراب کردن اشیاء، خجول بودن، دوری گزیدن از دیگران به خصوص کودکان، انجام دستورات دیگران بدون اعتراض، اجتناب از برخورد فیزیکی، ترس از والدین، مهاجم بودن ...

رفتار والدین:

تاریخچه سوء رفتار در کودکی، در نظر گرفتن انضباط رفتاری سخت و نامناسب با سن کودک، عدم نگرانی نسبت به کودک، مصرف الکل و مواد مخدر، صدا کردن کودک با کلمات بد، پنهان کردن صدمه ایجاد شده، توضیح ندادن در مورد آن و بیان کردن آن به عنوان حادثه.

مراقبت از کودک:

دادن فرصت به کودک برای اعتماد به پرستار و درک این که مجبور نیست نیازهای پرستار یا هر فرد دیگری را برآورده کند.

تشویق کودک به ایجاد رابطه با والدین
ثبات رفتار و صحبت های والدین با کودک

مراقبت از والدین:

حمایت و آموزش والدین جهت کسب آگاهی و مهارت های والدینی
ایجاد جلسات خانواده درمانی برای ارتقاء سطح مهارت های والدینی در حل مشکلات

پرستار محترم در صورت مشاهده مواردی از کودک آزاری بر اساس خط مشی "کودک-
آزاری" که در کتابچه خط مشی بخش موجود است، عمل نمایید.

منابع :

پرستاری بهداشت جامعه ، میلانی ، مریم ، ۱۳۸۸

پرستاری کودکان و ننگ ، ترجمه ۱۳۸۹